

ІННОВАЦІЙНА ІНФРАСТРУКТУРА УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

© Фаск Н.В., Кузьо Н.С., 2011

В сучасних умовах інновації перетворилися у важливий чинник конкурентоспроможності і прискореного економічного розвитку не тільки окремих організацій, але і держав. Аналіз особливостей розвитку багатьох країн світу показує, що інноваційна інфраструктура забезпечує фінансування інноваційних процесів, формування конкурентного середовища в інноваційному секторі економіки, розвиток і підтримку інноваційного підприємництва, мотивацію економічних суб'єктів до інновацій, захист прав інтелектуальної власності, індивідуальний підхід до інноваційних фірм та інноваційних проектів промислових підприємств, відтворення інноваційного процесу (інноваційний конвеєр) [1].

Метою створення інфраструктури в Україні є забезпечення як комплексної інноваційної діяльності, так і збереження та розвиток науково-технічного потенціалу країни в інтересах суспільства, включаючи подолання спаду виробництва, його структурну перебудову, зміни номенклатури виробів, створення нової продукції, нових виробничих процесів. Відповідно до цілей інфраструктура інноваційної діяльності включає такий комплекс взаємопов'язаних систем [2]:

- систему інформаційного забезпечення, яка дає доступ до баз і банків даних для всіх зацікавлених суб'єктів, незалежно від форм власності;
- експертизи (включаючи державну) інноваційних програм, проектів, пропозицій, заявок;
- фінансово-економічного забезпечення інноваційної діяльності, використовуючи різні джерела надходження коштів (ресурси підприємницьких структур, інвестиції інших країн, кошти інвестиційних фондів тощо);
- сертифікації наукової продукції, відповідні послуги у сфері метрології, стандартизації, контролю якості;
- просування нововведень на регіональні, міжрегіональні, іноземні ринки, включаючи виставкову, рекламну, маркетингову діяльність, патентно-ліцензійну роботу, захист інтелектуальної власності;
- підготовку кадрів для інноваційної діяльності в умовах ринкової економіки.

В Україні розвиток інноваційної діяльності регламентується низкою законів та законодавчих актів, зокрема законами України “Про інноваційну діяльність” (від 04.07.2002 №40-4), де прийняті основні аспекти державного регулювання в сфері інноваційної діяльності, “Про наукову і науково-технічну діяльність” (№1316 – 4/2003), “Про пріоритетні напрямки інноваційної діяльності України” (№443 – 4/2003), “Про інвестиційну діяльність” (№1560 – 12).

На сучасному етапі розвитку України поки ще не існує скоординованої і всеохоплюючої системи управління інноваційними процесами, не сформовані всі елементи інноваційної структури, майже не діють венчурні фонди і центри трансферу технологій, немає державної підтримки діяльності винахідників, науковців, які мають розроблені науково-технічні розробки. Також недостатньо реалізується освітній і науковий потенціал вищих навчальних закладів у сфері новітніх технологій [3]. Основні сфери інноваційної діяльності функціонують ізольовано одна від одної, без будь-якої збалансованості в системі своїх взаємодій.

Проте деякі елементи інноваційної структури вже сформовані. В Україні активно розвиваються різні інноваційні структури, а саме функціонувало 151 фондів підтримки підприємництва, 299 бізнес-центрів, 71 бізнес-інкубатор, 850 кредитних спілок і 170 лізингових центрів, 1240 консультативно-інформаційних установ, Український інститут науково-технічної інформації з регіональними відділеннями. Однак діяльність цих структур є недостатньо ефективною через велику кількість інституційних перешкод і структурно-функціональних проблем [1]. Подальший розвиток обласних інфраструктур має бути спрямований на їх об'єднання в глобальні системи [4].

Формування інноваційної інфраструктури має ґрунтуватись на таких принципах: адекватність інфраструктури рівню розвитку регіону, відповідність реальним потребам, раціональне територіальне розміщення, функціональна концентрація на гострих проблемах інноваційної діяльності, доступність послуг для підприємств, залучення державних і недержавних ресурсів [5]. Для формування інноваційної інфраструктури потрібне впровадження таких заходів:

- створення і підтримання інноваційних і науково-технічних центрів,
- створення експертно-дослідницьких центрів,
- розвиток інформаційних систем,
- створення середовища для інноваційної діяльності,
- стандартизація інноваційної діяльності до діючих національних і міжнародних норм,
- співпраця з міжнародними інноваційними центрами.

У промисловій інноваційній інфраструктурі України переважають переробна промисловість, тобто машинобудування, харчова промисловість, хімічна і нафтохімічна промисловість, виробництво деревини і виробів з неї, целюлозна промисловість, поліграфічна промисловість, металургія, сфера електроенергії, газу і води. На вітчизняному і світовому ринку конкурентоспроможними є такі галузі, як літакобудування, суднобудування, радіоапаратура, оптичні прилади і продукція хімічної переробки.

Україна має високі передумови для успішного розвитку мережі інноваційної інфраструктури нового типу. До них можна віднести: високий освітній і інтелектуальний рівень населення, розробка великої кількості програм, наявність кваліфікованих працівників цієї сфери, значна кількість незапатентованих технологій, велика мережа освітніх закладів і спеціальних установ, осмислення населенням “науки”, роботи і дії на майбутнє.

Отже, інноваційна інфраструктура визначає темпи зростання економіки і покращення життя населення. Світовий досвід показує, що в умовах конкуренції кращу позицію посідає той, хто має розвинену краще інноваційну інфраструктуру. Її ядром є інфраструктура інноваційних інжинірингових фірм, які мають найкращі знання у сфері інновацій.

Основними проблемами інноваційної політики в Україні є недостатнє державне та нормативне регулювання суб’єктів інноваційної діяльності, незначне фінансування з боку держави. Основні сфери інноваційної діяльності функціонують окремо одна від одної. Створені з допомогою державних органів влади — інноваційно-технологічні центри, технопарки, інкубатори, інформаційні системи, фонди підтримки інновацій, зокрема, венчурні, розвинена система підготовки і підвищення кваліфікації фахівців в галузі економіки – дозволили б розширити масштаби інноваційних процесів України.

*1. Прозоров В.В. Удосконалення інноваційної інфраструктури України в умовах глобалізації // Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.05.01 – світове господарство і міжнародні економічні відносини // www.dissert.com.ua/contents/38454.html. 2. <http://library.if.ua/book/4/466.html>. 3. Осецький В.Л. , Затонацька Т.Г. Стратегія нарощування інвестиційного потенціалу національної економіки // *Фінанси України*. – 2006 . – № 7 . – С. 38-49. 4. Постанова кабміну України від 7.05.2008 р. “Про затвердження Державної цільової програми розвитку системи інформаційно-аналітичного забезпечення реалізації державної інноваційної політики та моніторингу стану інноваційного розвитку економіки”// www.ucrf.gov.ua. 5. Нежиборець В. Інноваційна інфраструктура: проблеми, перспективи, рішення// *Теорія і практика інтелектуальної власності*. – 2007. – № 5. – С. 60–69.*